

Kirkens Undervisning

nr. 4 1989

tidsskrift for medarbejdere

Nr. 4 1989

- et tidsskrift til medarbejdere om alle former for kirkelig undervisning i teori og praksis.
- inspiration til børne- og familiearbejdet.
- undervisningsmodeller til kirkeårets tekster og centrale kristne temaer.
- forslag til andagter og gudstjenester.
- omtale og anmeldelser af nye undervisningsmaterialer m.m.

Indhold

Om forsidebilledet	2
Redaktionelt "De unge og kirken" af Finn Dyrhagen	3
Kristendomskundskab og den nye læseplan – Mette Strøm	4
Forholdet mellem skole og kirke – Finn Erik Larsen	8
Oplevelsespædagogik af Henning Nørhøj	10
Ungdomsbyens Kirke – Peter Green Sørensen	12
Et Hellig tre konger spil af Birgitte Strand-Holm	15
Frans af Assisis bøn i mine	18
Anmeldelser og nye bøger	20

Om forsidebilledet

Nr. 2 i en trilogi af Hans-Georg Anniès alle over temaet: »De har ingen plads«

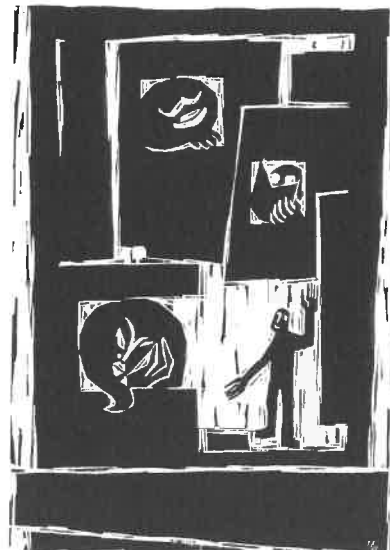
Tekst af Gerhard Kiefer, oversat af AMBN

I Herbergs suche

II Zwei beten an

III Der verkündigende Hirte

Til forsidemotivet:

”De har ingen plads”

Tekst af Gerhard Kiefer, oversat af AMBN

De har ingen plads til Gud, da han blev menneske – til verdens frelser – født i Betlehem, død på Golgathas kors og opstanden fra de døde.

En firkant – vor verden – fuld af fødder. I midten ligger et barn i en lille firkant med armene udstrakt som på et kors, barnet har naglemærker i fødder og hænder – stråler udgår fra det og oplyser det fjerneste hjørne. Krybbe – kors – grav og opstandelse – alt er indeholdt i dette billede. Midt i vor verden (firkanten) ses barnet i krybben, manden på korset, den opstandne foran den tomme grav. Disse tre situationer er hovedhjørnestene i vor Herres liv, tegnene på hans hengivenhed.

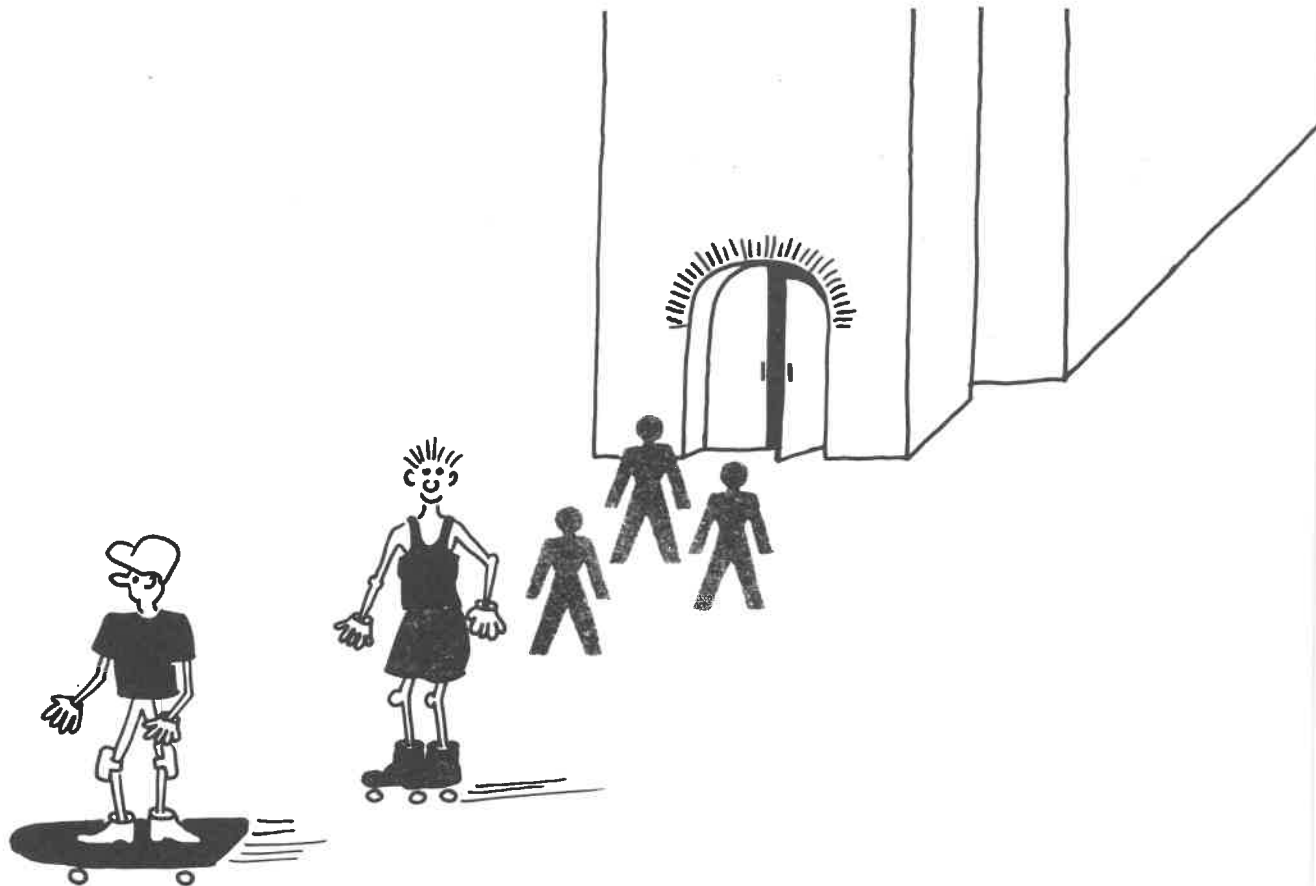
Træsnittet forestiller den kærlige Guds store invitation – hans øjne og hans hænder siger til os:

Bliv dog stående, stands dit løberi omkring dig selv. Stands dit jag efter lykke og succes. Jeg rækker mine hænder ud mod dig, vov dog at bryde denne kredsen om dig selv!

- den meningsløse kredsen, hvor enhver er sig selv nærmest
- den meningsløse kredsen, som holdes i gang af vold, magt og styrke
- den meningsløse kredsen, som bunder i, at mennesker er fanget af ideologier, politikens og verdensanskuelseernes doktriner og domme
- den meningsløse kredsen, der skyldes håbløshed og resignation

- den meningsløse kredsen i jagten på lykke, lyst og fornøjelser
- den meningsløse kredsen i kampe om indflydelse, ære og succes
- den meningsløse kredsen i at forlade sig på sin egen kraft og styrke
- den meningsløse kredsen, der bunder i religiøsitet og fromme standpunkter, der gør mennesket selv til målestok
- den meningsløse kredsen i at mase sig frem på andres bekostning
- den meningsløse kredsen at lade sig fange i sine opgaver og tidsfrister
- den meningsløse kredsen om en interesse for alt og alle og for at gå med på alt, hvad der er »in«, blot at lade sig drive med tidens strøm.

Alt dette udtrykkes med fødderne i billedet, og motivet fastholder, at der fortsat søges et »Herberg« til barnet i krybben, manden på korset, den opstandne foran den åbne grav. Vores verden kan ikke holde ud at se Guds kærlighed, Guds herredømme og tiltale sådan. Hvad skal vi stille op med disse tegn på den kærlige Guds magtesløshed, afmagt og fattigdom i en verden, hvor ganske andre ting giver tonen an? – i en verden, hvor det at vise svaghed, tilgive fejl og blive ved med det, synes at betyde, at man er færdig med succes og færdig med at have indflydelse?

REDAKTIONELT

De unge og kirken – to forenelige størrelser?

Den Danske Folkekirke har fået et nyt dogme. Ganske vist er det ikke nedfældet på skrift, og ganske vist er det fra begyndelsen kun blevet hævet fra visse kirkelige grupperinger, men – som det ofte går: påstande bliver til sandheder, hvis de fremsættes tilstrækkeligt ofte og af tilstrækkeligt mange.

Og i dag er det så gået hen og blevet et meget væsentligt – og stort set indiskutabelt – dogme i Danmark, at *ingen kan udtale sig på Folkekirkens vegne – vel at mærke så længe der er tale om synspunkter, som ikke støttes af de mange.*

Året 1989 har været præget af dette dogmes gennembrud: i foråret diskuterede kirkeministeren to nye lovforslag om Mellemkirkeligt Råd og om samarbejde mellem menighedsråd, og selvom begge lovforslag blev vedtaget (vel især på grund af den politi-

ske konstellation i Folketinget), så blev de endda meget kraftigt bekæmpet fra store dele af den danske kirkelighed; og hovedargumentet var netop, at disse lovforslag ville gøre det muligt for nogen at udtale sig på Folkekirkens vegne, selvom ingen kan tiltage sig ret dertil.

I efteråret samme år blev det loven om registrerede partnerskaber af homofile, der var hovedemnet for al kirkelig diskussion på landsplan, og det var især spørgsmålet om en eventuel kirkelig velsignelse af – samt mægling mellem – disse partnere, der optog sindene. Og pudsigt nok blev tingene nu vendt om: det blev krævet fra mange sider, at Folkekirken skulle udtale sig klart og rent. Og sådan blev det: biskopperne udtalte med én mund, hvad man kan og (især) hvad man ikke kan foretage sig i Folkekirken og dens navn.

Men det er sjældent, at selve dogmet bliver betvivlet på skrift. Dertil er det for indiskutabelt.

Derfor er det spændende at læse Kommissionen for Kirke og Ungdoms betænkning »FOLKEKIRKEN OG UNGDOMMEN«, som udkom i år. Sammensat af de kirkelige ungdomsorganisationer (da den daværende kirkeminister ikke ville tage initiativet) og med deltagelse af to biskopper og Landsforeningen af menighedsrådsmedlemmer har de i 1 1/2 år arbejdet på opgaven: at analysere unges forhold til folkekirken og at komme med forslag til initiativer, der kan skabe større kontakt mellem folkekirken og de unge.

Rapporten er spændende læsning, både fordi den giver gode analyser af, hvad det er, der er gået galt i forholdet mellem de unge og folkekirken, og fordi den ikke viger tilbage for forslag til nye initiativer, som af mange vil blive betragtet som utopiske.

Men især, fordi den tør gøre op med nogle tendenser i Folkekirken, som af flertallet synes indiskutabelt; jeg har især hæftet mig ved:

- opgøret med den individualiserende tendens, som har præget vores kirke, og som stempler alle optræk til kollektive tiltag som ukirkelige (og dermed vel også som ukristelige). Når nu de unge netop søger efter fællesskaber og helheder, som de kan føle sig som en del af, er det jo forståeligt, at de ikke kommer til kirken.
- opgøret med dogmet om, at ingen kan udtale sig på Folkekirkens vegne; bl.a. foreslås det, at der etableres et rådgivende kirkeligt råd, som skal fremme debatten og udtrykke sig over for offentligheden – uden bemyndigelser, naturligvis.

Disse tanker må virke som en rød klud for mange, og da det jo er de mange, der bestemmer, bliver kommissionens forslag nok ikke ført ud i livet med det første.

Men hvor er det væsentligt og godt, at disse ting er blevet sagt og skrevet ned; måske kan det lykkes at gennemføre bare noget af det, der skal til, hvis kirken vil få de unge i tale. Måske skal det bare siges tilstrækkeligt ofte og af tilstrækkeligt mange – hvem ved?

*Finn Dyrhagen,
Ågerupvej 66,
4390 Vipperød*

Vil du vide mere om betænkningen, så læs den selv:

Folkekirken og ungdommen
Kommissionen for Kirke og Ungdom
Unitas 1989 kr. 25

og emnet behandles yderligere i udgivelsen:

Nyt Synspunkt nr. 32
DE UNGE OG KIRKEN
Lars Tjalve, Claus Oldenburg m.fl.
DMS Forlag 1989 kr. 65.

Samt i bogen:
UNG I DAG

Tekstsamling om unges vilkår med bidrag af Jesper Juul, Anders Glahn, Dominique Bouchet, Henrik Adler, Lars Tjalve, Eva Bendix m.m.
92 sider, kr. 50,-

Købes hos Det økumeniske Center,
Kløvermarksvej 4, 8200 Århus N,
tlf. 86 16 26 55.

Kriste og den nye nogle komm

*Af lærer
Mette Strøm,
Frederiksberg*

Mette Strøm er formand for Religionslærerforeningen.

ndomskundskab

læseplan – entarer og synspunkter

En god gang rengøring ændrer ikke ens hjem, men giver trods alt, når vaskeværket er overstået, en ny fornemmelse af rummene og genstandene. Nogle ting har måske fundet en ny plads på hylden – og øjnene, der efter endt dåd beskuer resultatet, ser det velkendte som lidt nyt og anderledes. Lysten til at bo og være stiger måske ligefrem!

En ny læseplan giver nogle af de samme fornemmelser som et nyvasket hjem. Hermed er forudskikket, at kristendomsfagets nye læseplan ikke byder på den store revolution, men dog på nye forhold og sider af faget, som har fået en stærkere og mere fremtrædende placering.

Når skolefolk taler om ny læseplan, så dækker ordet i virkeligheden over en treleddet størrelse. Skolefaget kristendomskundskab har nemlig udover en ny læseplan også fået et nyt fagformål og en ny undervisningsvejledning.

Undervisningsvejledningen

fylder de fleste sider i den lille bog. Omslagsfarven er grøn, og det er som bekendt godt for øjnene! Jeg kunne tænke mig, at farven og nysgerrigheden kunne indbyde til lidt læsning i selve undervisningsvejledningen. For kirkelige medarbejdere er her formodentlig en lang række nyttige oplysninger at hente. Vejledningen er opbygget som en slags håndbog med et stikordsagtigt register, der gør det enkelt at søge de oplysninger, man er på kig efter. Vejledningen udgør en kortfattet, men samlet redegørelse om alle væsentlige sider af faget, fagligt såvel som pædagogisk.

Fagformålet

angiver de overordnede retningslinier, som den daglige undervisning skal tilrettelægges efter. Det ser således ud:

Stk. 1. Formålet med undervisningen er, at eleverne får kendskab til kristendommen i historisk og nutidig sammenhæng. Udgangspunktet er fortællinger fra Bibelen. Det tilstræbes, at eleverne bliver fortrolige med grundlæggende værdier i dansk kultur.

Stk. 2. I undervisningen på de ældre klassetrin inddrages kristendommens møde med andre religioner og livsopfatelser med henblik på, at eleverne får forståelse for fremmede livsformer og holdninger.

Stk. 3. Undervisningen skal således medvirke til, at eleverne gennem oplysning og oplevelse kan udvikle et grundlag for personlig og ansvarlig stillingtagen og handling.

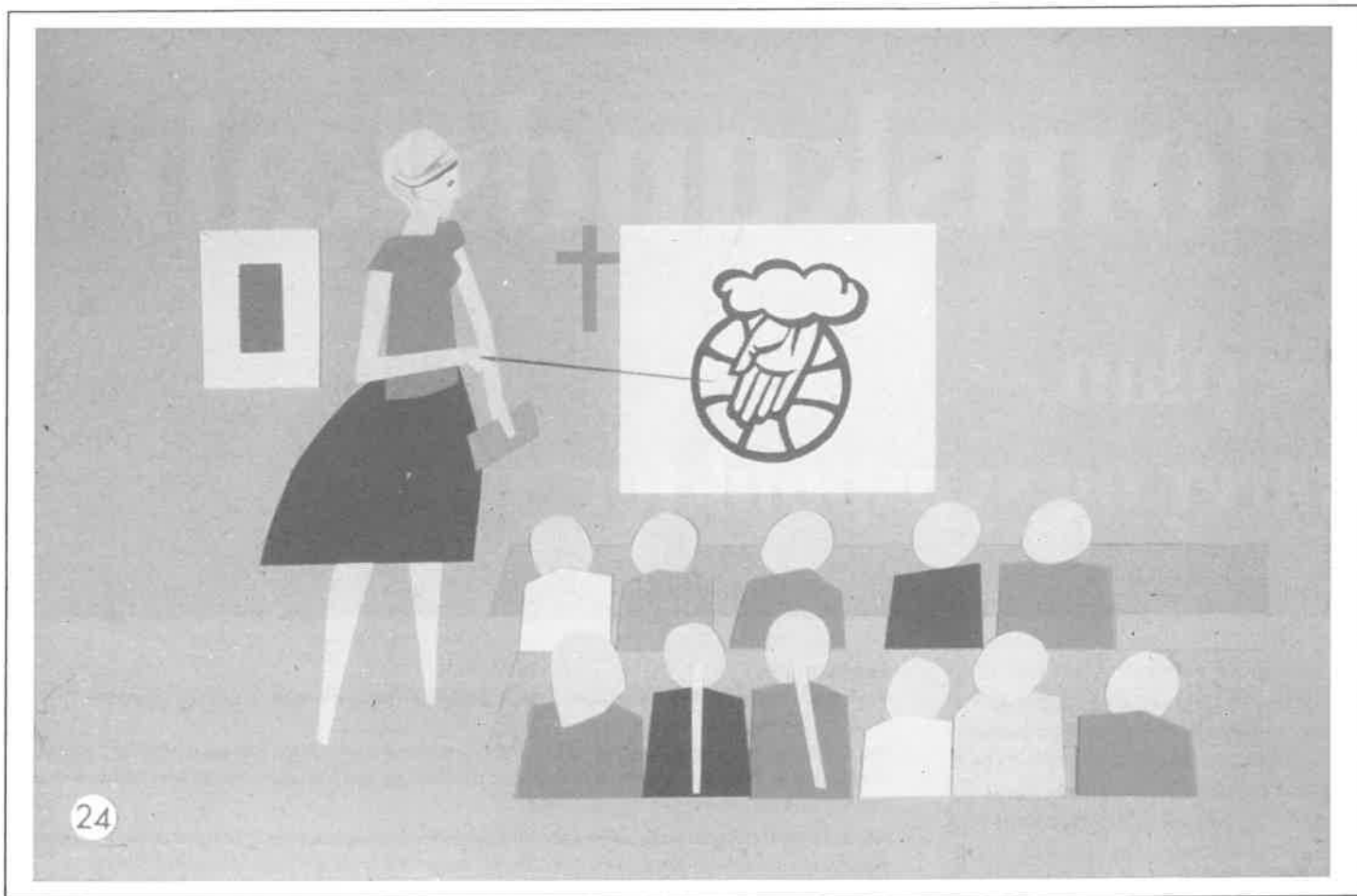
Læseplanen

angiver forslag til undervisningsstoffets fordeling i de tre faser, som det obligatoriske skoleforløb er inddelt i. Fase 1 omfatter 1. og 2. klasse samt børnehaveklassen ved samordnet indskoling. Fase 2 rækker over skoleårene 3.-6. og 3. fase 7.-9. klasse. Det er noget nyt, at hver fase er tilrettelagt efter samme model, dog med én undtagelse, nemlig at »Kristendommens møde med...« først er medtaget fra 6. klassetrin. Modellen ser således ud:

Vejledende forslag til læseplan for faget kristendomskundskab i folkeskolen (fra læseplanens s. 87, red.)

Elevernes erfaringer		
▽	▽	▽
Fagligt stof, formidlet gennem arbejdet med: Bibelske fortællinger Kristendommens historie og nutid Almenmenneskelige og etiske spørgsmål Symboler og tegn Kristendommens møde med andre religioner og livsanskuelser Religiøs kunst, herunder salmer og sange, billeder, musik, litteratur og drama		
▽	▽	▽
Elevernes erfaringer, uddybet og udvidet ved konfrontation med det faglige stof		

Arbejdet med faget kristendomskundskab tager sigte på at uddybe og udvide elevernes erfaringsverden gennem det faglige stof, jf. illustrationen ovenfor.

I det følgende har jeg valgt at omtale nogle af de forhold og tanker, som jeg mener, er det nye og lidt anderledes i tænkningen omkring faget.

Oplysning og oplevelse – ikke kundskaber alene

Den nye læseplan er helt klart et opgør med det hidtidige kundskabsbegreb. I den gamle læseplan blev der lagt stor vægt på, at faget skulle meddele kundskaber (heraf fagets navn!). Dette er ikke længere nok. Hvert årti synes at præge den pædagogiske tænkning med sin særlige farve. I 80'erne er det blevet stadig mere væsentligt, at et fags stof tilegnes som en personlig viden. Både generelt og i det enkelte fag skal tilegnelsen være menneskelig og personlig. For at det kan lykkes, må både størrelser som f.eks. fælles normer og elevens egne erfaringer og oplevelser medtænkes i kundskabsbegrebet. Man kan sige, at det nye kundskabsbegreb ikke længere kun indbefatter, hvad der har med intellektet at gøre. Det skal forstås bredere og større, fordi det også skal rumme de sider af mennesket, der har med sanserne

at gøre, med vilje og fortælling. I vejledningen side 22 sammenfattes dette således: »Undervisningen skal fremme forestillingsevne og eftertanke på det at være menneske.«

Denne nye opfattelse af ordet kundskaber betyder, at kristendomsfagets holdningsmæssige sider legitimeres. Viden og oplysning er stadig en uundværlig og nødvendig side, det fremhæver læseplanen klart. Men lige så klart påpeger den, at i selve fagets kundskaber ligger/er værdier og holdninger, som skal komme til udtryk. Det er nødvendigt, at dette sker, for at man kan sige, at undervisningen er lykkedes. Der er altså ikke tale om at nedtone vidensaspektet, men om at »optone« oplevelses- og holdningsaspektet. Det vedgås utvetydigt i fagformålets stk. 3, hvor der tales om oplysning og oplevelse. De to kerneord er forbundet med et ligestillende *og*. Hvad kommer dette så til at betyde for undervisningen? Kort udtrykt kan det siges således: Det er ikke alene tilfaldt at lade værdierne i stoffet komme til udtryk, det er nødvendigt, at det sker, for at man kan sige, at undervisningen er lykkedes.

Fortællingen

Vejledningen indeholder et par afsnit, hvor der redegøres for fortællingen ud fra almene pædagogiske overvejelser og ud fra faglige. I denne sammenhæng har jeg lyst til især at henlede opmærksomheden på afsnittet om fortællingens mere almene perspektiver (side 22 ff). Det er inspirerende læsning, og her er tungtvejende argumenter at hente, som både kan bevidstgøre en selv og andre (kolleger, forældre o.l.) om fortællingens betydning som metode i undervisningen.

Som en lille appetitvækker medtager jeg nogle af afsnittets nøgleord: Vi lærer sproget gennem fortællingen, den skaber identitet, er en demokratisk arbejdsform (et aspekt vi hidtil ikke har talt meget om i den pædagogiske verden, men vel værd at tænke videre over!), den opfordrer til samtale.

Andre religioner og livsanskuelser

En nyskabelse er fagformålets stk. 2. Heraf fremgår, at man i faget kristendomskundskab kan inddrage kristen-

dommens møde med andre religioner og livsanskuelser. Det skal lige bemærkes, at der ikke er lavet om på bestemmelserne, der er knyttet til det timeløse emne: Fremmede religioner og andre livsanskuelser. Den systematiske undervisning i dette emne skal fortsat varetages, og som hidtil afgøres det lokalt, hvornår og i hvilket fag denne undervisning skal gives.

Med den nye læseplan kan man, når det er relevant, behandle samspillet og modspillet kristendommen og andre religioner imellem. Når det i læseplanen er tilføjet »i almindelighed fra 6. kl.« skyldes det den tankegang, at det er rimeligt, først at stifte bekendtskab med sin egen kulturbaggrund. Det angives dog, at der også tidligere end 6. klasse kan opstå situationer, hvor det vil være naturligt at tage konkrete spørgsmål op, der har sit udspring i andre religioner. For mange lærere er denne mulighed en lettelse, fordi en længe anvendt praksis nu legaliseres.

»Undervisningen kan omfatte«

For kirkelige medarbejdere og undervisere er skolens læseplan naturligvis vigtig at have kendskab til. En gennemlæsning efterlader nok fornemmelsen af, at der er meget stof, der skal nås. Det er der! Men hensigten er nu ikke, at alt skal gennemgås fra en ende af. Det tillader fagets ringe timestal ganske enkelt ikke. Hensigten ligger bl.a. udtrykt i ordene »Undervisningen kan omfatte«. Det betyder, at

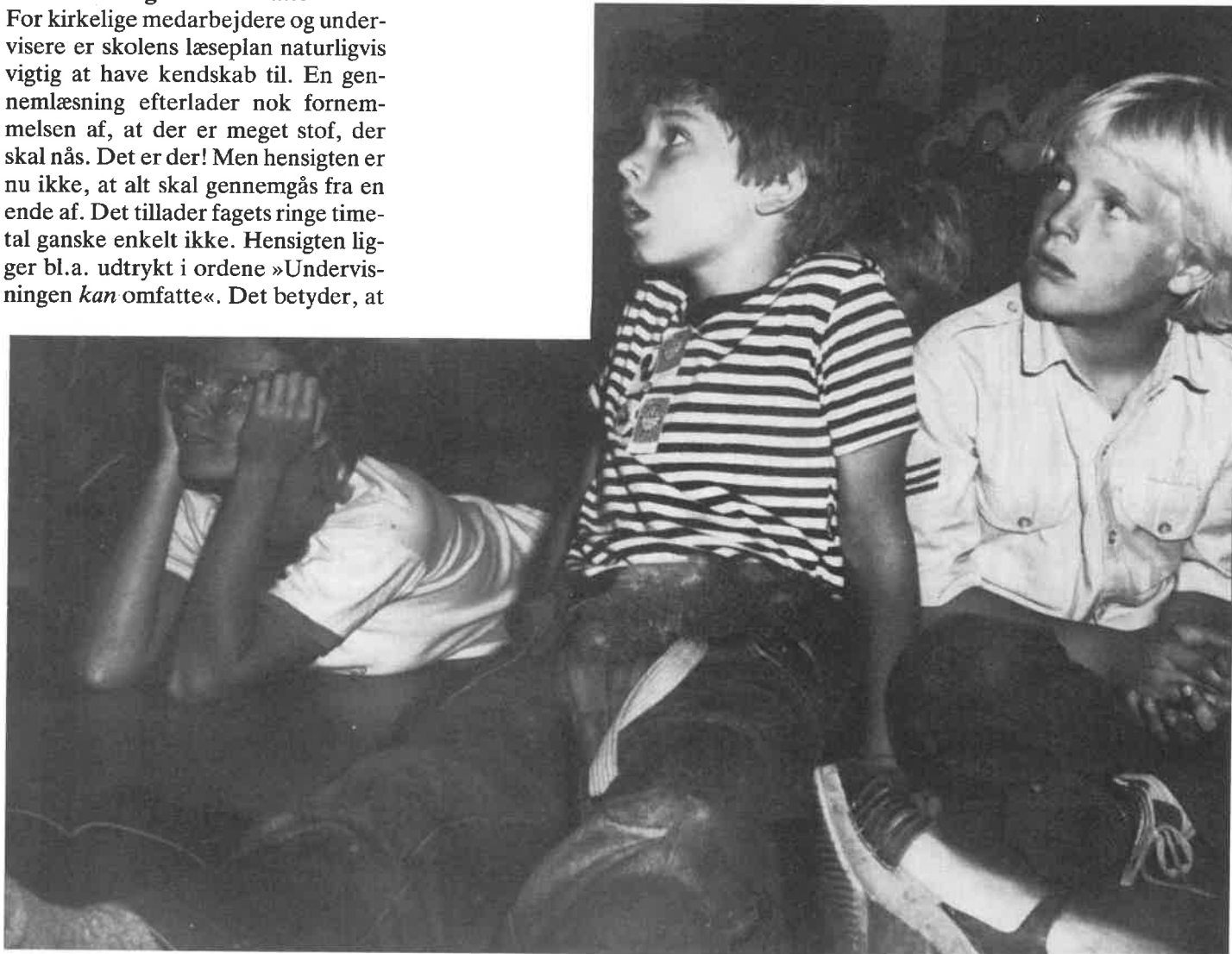
læreren og eleverne kan tilrettelægge undervisningen sådan, at de forskellige stofområder sammenknyttes mest muligt og belyser hinanden. Bibelske fortællinger kan indgå i belysning af almen menneskelige grundspørgsmål, etiske problemstillinger og symboler. Læseplanens opbygning giver gode muligheder for en varieret undervisning. Den åbner for meget forskelligartede tilgange til det faglige stof og hermed for at tilrettelægge undervisningen, så den bliver engagerende for eleverne.

I kristendomsundervisningstimerne har eleverne mulighed for at møde tilværelsens grundlæggende og uomgængelige spørgsmål. Læseplanen byder på rige muligheder for en livsnær formidling af stoffet. Jeg mener, at skolen har fået en del gode kort på hånden, som kan medføre en god undervisning, d.v.s. en levende og engageret undervisning – en sådan rummer holdninger og påvirkning. Selvom vi i skoleverdenen mener, at der er lagt låg over indoktrineringsdebatten, og

holdninger heldigvis er legitime, så ved vi også, at ingen god undervisning manipulerer eller indoktrinerer. Skolens opgave er heller ikke af forkyndende art. Men fagets sprængfarlige sider, og de har naturligvis med værdier og holdninger at gøre, skulle vore elever gerne møde i klasseværelset. Skolens kristendomsundervisning må ikke foregive at repræsentere den store indiskutable sandhed, tværtimod er det dens opgave at lægge op til samtale, spørgsmål, oplevelse, selvstændig overvejelse og eftertanke.

Mette Strøm er formand for religionslærerforeningen.

PS. Den nye læseplan, der koster 50 kr., forhandles gennem Statens Informationstjeneste, Bredgade 20, 1260 København K. Telefon: 33 92 92 28. □

Forholdet mellem skole og kirke i lyset af ændringerne i skolens styrelse

Af skoledirektør Finn Erik Larsen, Vipperød

Nye styrelsesbestemmelser

I maj måned 1989 vedtog folketinget nye regler for styrelsen af folkeskolen. De nye styrelsesbestemmelser træder i kraft den 1. januar 1990. På væsentlige områder adskiller de nye bestemmelser sig fra de regler, der hidtil har været gældende.

Det skal med det samme slås fast, at man godt kan have sit barn gående på en skole, hvor de nye styrelsesregler ikke vil kunne mærkes i hverdagen, idet skolen i forvejen varetager mange af de opgaver, som kommunalbestyrelsen (byrådet) kan uddelegere til den enkelte skole.

Men ellers vil de nye regler betyde en ændring af de styrende organers sammensætning og kompetence.

De nye regler er rammebestemmelser. Loven fastsætter nogle minimumsbestemmelser og overordnede retningslinier, således at flere ting skulle blive mulige.

De nye regler lægger op til en decentralisering af beslutningerne. Skolekommissionen og fælleslærerrådet forsvinder, og derfor vil sagsgangen være direkte mellem kommunalbestyrelsen og skolebestyrelserne, som er det nye navn for skolenævn.

Det nye regler lægger op til forenkling. Vejen mellem beslutning og handling er kort, fordi nogle led forsvinder.

Hvad sker der?

1. januar 1990 nedlægges skolenævn, lærerråd, skolekommission og fælleslærerråd.

Der oprettes i stedet skolebestyrelser, som til forveksling ligner skolenævne. Der sidder 5 eller 7 forældre, 1 kommunalbestyrelsesmedlem (hvis skolebestyrelsen ønsker det), 2 medarbejderrepræsentanter og 2 elever. Skolens leder er sekretær for bestyrelsen. Den eneste egentlige ændring er, at der er tale om medarbejderrepræsentanter (det var tidligere lærere), som valgte blandt skolens samlede personale. I de fleste kommuner vil medarbejder- og elevrepræsentanter få stemmeret.

Disse skolebestyrelser refererer direkte til kommunalbestyrelsen (byrådet). I nogle kommuner vil man høre om, at der er oprettet fællesrådgivende organer, men de må ikke få nogen betydning andet end at være rådgivende.

Hvem bestemmer fremover?

Det gør kommunalbestyrelsen, skolebestyrelsen og skolens leder.

Kommunalbestyrelsen fastlægger mål og rammer for kommunens skolevæsen og skolernes virksomhed, men den kan uddelegere alt undtagen ansættelseskompetencen, bevillingsniveauet til skolen og spørgsmålet om undladelse af kursusdeling i 8.-10. klasse. Derfor vil man også opleve skolerne og kommunerne meget forskelligt. Skolebestyrelsen vil lave det samme som skolenævnet. Nogle steder kan det blive mindre, fordi bestyrelsen kun skal fastsætte principper for skolens virksomhed. I andre kommuner, hvor kommunalbestyrelsen uddelegerer meget til skolebestyrelsen, vil den naturligvis også få mere at skulle have sagt.

Den egentlige ændring sker for skolens leder, hvis kompetence nu er nedskrevet i loven. Hun eller han har den administrative og pædagogiske ledelse af skolen. Skolelederen leder og fordeler arbejdet og træffer alle konkrete afgørelser vedrørende den enkelte elev. Skolens leder udarbejder alle forslag til skolens bestyrelse.

Hvilken betydning får det for kirke og skole?

En skoles fællesarrangementer skal stadig godkendes i skolebestyrelsen. D.v.s. juleafslutning, morgensang m.v.

Konfirmationsforberedelsen skal stadig finde sted, når barnet går i 7. eller 8. klasse, og undervisningens placering skal stadig aftales mellem præst og kommune.

Faget kristendomskundskab skal der stadig undervises i på alle klassetrin – undtagen det år, hvor konfirmationsforberedelsen er placeret. Fastsættelsen af timetallet til faget kan ligge som en kompetence i skolebestyrelsen, men mange nævn har den allerede, så det er ikke sikkert, det er en ændring.

Ærlig talt – så tror jeg ikke, at det ændrer noget i forholdet mellem skole og kirke. Man kan måske påstå, at de steder, hvor et nævn eller en skoleleder har været tilbøjelig til at sende ansvaret videre til skolekommissionen, der er det nu dem selv, der må tage afgørelsen, så mon ikke det kan føre til et mere åbent og frugtbart samarbejde også mellem kirke og skole.

I øvrigt forsvinder amtsskolekonsulenterne. Denne stilling afløste i 1938 det gamle provstetilsyn med skolerne. Fremover er det altså skolebestyrelsen eller kommunalbestyrelsen, der har dette tilsyn.

Fremtiden!

I de kommende vil folkeskolens indhold blive ændret, siger undervisningsministeren. Den debat er måske mere indholdsrig, så den bør følges op – også i dette tidsskrift.

Finn Erik Larsen er skoledirektør i Tølløse.

Oplevelsespædagogik

lidt om skolens opgave i 1990'erne

Af højskoleforstander Henning Nørhøj, Rønde

Den nye læseplan for faget kristendomskundskab i folkeskolen peger på begreberne *oplevelse* og *oplysning* som afgørende pædagogiske kategorier. Hvad ligger der i denne pædagogik og hvilken betydning kan den få for skolen fremover?

Lad os for klarheds skyld se denne pædagogik i forhold til 3 af de mest fremherskende pædagogiske grundsyn. Den første kunne vi kalde pædagogisk *realisme*, hvor udgangspunktet er det samfund som vi skal virke i. Målet for undervisningen bliver konsekvent

nok at kunne klare sig bedst muligt, at opnå kompetance. I den pædagogiske *humanisme* er udgangspunktet derimod menneskets egne behov, interesser og muligheder og målet for undervisningen bliver så at udvikle og stimulere disse behov og interesser, så den enkelte kan realisere sig selv og lære ansvarlig handling. I *kritisk pædagogik* er udgangspunktet en analyse af det aktuelle samfund, hvori den menneskelige eksistens ses som et resultat af produktionsforholdene. Målet for undervisningen bliver da be-

vidstgørelse om de faktiske forhold og skaben af nye mål for samfundet.

Udgangspunktet i en »*oplevelsespædagogik*« er spørgsmålet om, hvad mennesket i grunden er, mennesket med fantasi og intuition, skabende og intellektuelle muligheder, mennesket som »ånd«. Det er så undervisningens målsætning at løse op for vore iboende muligheder, at oplive og beånde, som det hed i det gamle højskolesprog – at fremme mulighederne for at undres, at fremme indføling, fantasi og kreativitet.

Moralens årti

I 1980'erne er det måske mere end noget andet en opgave for skolen at klarlægge *betydningen* af vort liv, menneskeligt og samfundsmæssigt. 1980'erne synes at være moralens årti. »Værdierne« er kommet i centrum. Karakteristisk for de pædagogiske tanker i dette årti er Perspektivudvalgets rapport »Pejling og perspektiv« om de grundlæggende kundskaber og almenne værdier, som skolen skal give danskerne med ind i det næste århundrede. Men Perspektivudvalget glemmer rent, hvorfra værdierne skal komme. Sagen er, at værdier og etiske normer ikke sådan kan konstrueres eller er et spørgsmål om pricipper. Nej hvor noget har betydning for os, der opstår etikken og ansvarligheden af sig selv.

Religionens årti

Hvor 1980'erne blev moralens årti, hvor vi letfærdigt talte om værdierne uden at spørge efter det betydningsfulde og meningsfulde i vort liv, sådan bliver 1990'erne måske *religionens* årti. Men hvilken religion? Den religiøsitet, der skal opfylde vort behov efter hengivelse, tryghed, følelse af varmt samvær og fællesskab midt i en verden, der ellers er computerstyret og behersket af den sunde fornuft. Men også den religion, der skal løse de problemer af global art, som daglig fylder mennesker med angst for fremtiden. Den nye religiøsitet vil udbrede et syn på virkeligheden, der helt grundlæggende skal forandre livet for den enkelte såvel som for menneskeheden. Den åndelige fornyelse af den menneskelige bevidsthed, den såkaldte »transformation« skal endog sætte menneskeheden i stand til at bestemme sin egen fremtid på en så positiv måde, som man næsten ikke kan forestille sig.

Overlæge Mogens Jacobsen karakteriserer situationen således:

»Marx er sendt i tænkeboks. Almindelig god gammeldags religion er lidt mystisk og out. Astrologi, pyramidekraft, reinkarnationsfantasier og kosmisk opladet håndspåbyggelse er måske nok til grin – men er dog in, hvis man trænger til »noget«, og det gør man!«

I en artikel i Vartovbogen om denne religiøse desperation skriver Ole Wivel, at den religiøse søgen skyldes en fortrængning af det irrationelle i det menneskelige liv, en fortrængning hvorved vi har gjort os til herre over naturen – og alligevel leder vi efter grænserne for vort liv.

Den kristne kirke, skriver han endvidere, var i århundreder den magt i sinde og i samfundet, som navngav det gådefulde. I forkyndelse og salmesang, ritualer og sakramenter fik det hellige, almindelige menneskeliv skikkelse og formsprog. Men kirkens autoritet måtte vige, hvor naturvidenskaberne trængte frem. Men – fortsætter Ole Wivel – uden sindets stemthed, uden et forhold til det, vi ikke selv har skabt og ikke selv behersker, uden undren, uden ærefrygt og sans for, at noget er helligt, kan kun vane-sliden, pedanten, eller den fornuftige idiot overleve. I fornuftens hus er alle vinduer muret til, men klaustrofobien fremkalder naturligvis en desperation, der siger, at *der må være andet og mere til*.

Denne desperation vil sikkert forstærkes ind i 90'erne, fordi det bliver nødvendigt at finde løsninger på, hvordan tilværelsen kan beherskes, den økologiske krise, de sociale problemer, som mere og mere bliver et globalt problem.

Det grundtvigske må også i 90'erne komme til orde i en spørgen efter, hvad er et menneske. Men også dristigere end hidtil må vi spørge: Hvad betyder kristendom? Det må gøres i en skole, der på én gang taler til vores følelse og forståelse, hvadenten vi er religiøse eller ej, som kalder på undren, varsomhed, omsorg og ansvarlighed. Og det kan kun ske gennem det, som er oplevelsespædagogikkens virkemidler: fortællingen, samtalen, sangen, skabende arbejde og leg.

Fortællingen

1. Med *fortællingen* mener jeg historien, litteraturen og kristendommen, som tilsammen udlægger og fortolker vores verden og dens virkelighed. Kun på den måde bliver verden *vor* verden, som vi kan tage ansvar for.

Samtalen

2. *Samtalen* hører med blandt de ældste midler i den pædagogiske tradition. Grundholdningen bag samtalen er, at eleven ikke er et passivt væsen, der blot skal modtage det, som læreren fremlægger, men er en aktiv, handlende person, der selv må arbejde sig frem til en erkendelse. Forståelse kommer kun, hvis eleven selv arbejder med en problemstilling og selv finder en løsning.

Sangen

3. *Sangen*. En folkelig sang- og salmetradition er en afgørende hjælp til at vi kan komme til forståelse af os selv som en del af et folkeligt fællesskab. Fantasi og følelser sættes igang, så vi oplever at vi trods forskelle er ét, at vi hører til i et historisk betinget fællesskab, vi bliver befæstet i vor identitet.

Skabende arbejde

4. *Skabende arbejde*. Når mennesket er i en skabende situation, er det lykkeligt. Da glemmer det sig selv, eller rettere, det kan være sig selv. Da skaber det en drøm, en vision om, hvordan livet kunne være, om vi bestræbte os derpå. (Frederik Christensen).

Legen

5. *Legen*. I form af f.eks. et *fremtidsværksted* – en pædagogisk proces hvori man får udtrykt alle sine forhåbninger til fremtiden, får gjort op med nutiden – og hvor man endelig får mulighed for realistisk at stille de ting op, som kan og bør gennemføres under de nuværende betingelser. En sådan pædagogisk proces gennemløber en forberedelsesfase, en kritikfase, en fantasifase og en virkeliggørelsesfase.

Henning Nørhøj

UNGDOMSBYENS KIRKE

**Ved lærer
Peter Green Sørensen,
Rødovre**

Det arbejde, som organiseres fra Ungdomsbyens Kirke, har både et kirkeligt og et skolemæssigt aspekt.

Ungdomsbyens kirke og projekter med elever

Der holdes ikke faste kurser som i Ungdomsbyens andre huse. Der er nogle ressourcer til rådighed, som kan danne basis for et samarbejde mellem en brugergruppe og Ungdomsbyens Kirkeudvalg:

- en bygning, kirken, som man efter aftale kan bruge.
- Nogle erfaringer, som stilles til rådighed.
- Mulighed for at opbygge et projekt i et samarbejde mellem en lærergruppe og Ungdomsbyens konsulenter.

Det hidtidige arbejde har taget udgangspunkt i faget kristendomskundskab, integreret med andre fag til koncentrerede undervisningsforløb. Et par eksempler er beskrevet i Ungdomsbyens Årsskrift 1987/88. Det er en forudsætning, at arbejdet bygger på aktuelle forhold og kan relateres til elevernes egne erfaringer eller ting, der sker i samfundet omkring dem. Det vil også være naturligt at inddrage kirkelige medarbejdere i undervisningen og at lægge en væsentlig del af arbejdet uden for skolen.

Kirken kan også bruges til kortere undervisningssekvenser, hvor man har

brug for et kirkerum. Kommuner, skoler eller lærere, som ønsker at indgå i et samarbejde omkring kirken, kan kontakte Ungdomsbyen.

Andet arbejde i Ungdomsbyens Kirke

Udvalget for Ungdomsbyens Kirke har taget initiativet til en række andre aktiviteter, som ikke direkte henvender sig til folkeskolens elever, bl.a. *Studiedage*. Studiedagene handler om emner, hvor kirke, skole og samfundsspørgsmål mødes. De varer som regel en dag (kl. 9-16), og der udsendes som oftest en studiedagsrapport i forbindelse med arrangementet. Der har været arbejdet med emner som den nye læseplan for kristendoms-kundskab, rytmisk musik i kirken og med ritualer. Indbydelse udsendes til grupper, som kan have interesse i emnerne, idet deltagerantallet af praktiske årsager må begrænses.

Der afholdes i løbet af skoleåret nogle *aftengudstjenester*, hvor de deltagende bringes væk fra tilskuerholdningen hen til en aktiv deltagelse. Gudstjenesterne annonceres i Kristeligt Dagblad og i lokalpressen.

Brugsanvisning til Ungdomsbyens Kirke

Meget forskellige grupper kunne tænkes at bruge kirken:

- Et samarbejde mellem kirke og skole i lokalsamfundet.* Ungdomsbyen har nogle erfaringer hermed, som lærere og præster kan trække på. Det mest hensigtsmæssige er at samle en gruppe, som hjælper hinanden med at udforme undervisningsforløb og etablere de nødvendige kontakter. Brug af kirkebygningen i Ungdomsbyen indbygges så i forløbet.
- En nærmere defineret gruppe ønsker at låne kirken.* Bygningen står til rådighed for kirkeligt udviklingsarbejde. Man kan afholde forsøgsgudstjenester, arbejde med kirkemusik og lave arrangementer for konfirmander, ældregrupper og andre, som ønsker at bruge bygningen eller få information om kirken og Ungdomsbyen.

Henvendelse:
Ungdomsbyens kontor
Tlf. 02 91 46 46

Udvalget for Ungdomsbyens Kirke:

Sognepræst Marianne Bach,
Islev Kirke.
Valgmenighedspræst Bodil Due,
Osted.
Sognepræst Peter Fischer-Møller,
Terslev. (formand).
Sognepræst Frederik Hjerrild,
Enghave (Kbh.)
Arkitekt Lars Jensen
Biskop Johannes Johansen,
Helsingør Stift.
Lektor Nina Tange-Kristensen,
DLH.
Generalsekretær Mogens Miland,
Kirkefondet.
Bogbindermester Eric Müller,
Rødovre Provstiudvalg.
Lærer Peter Green Sørensen,
Rødovre Kommune.
Fagkonsulent Henrik Tauber,
Undervisningsministeriet.
Rektor Jørgen Egedal Poulsen,
Forsøgscenretet.
Leder af Ungdomsbyen,
Niels Andersson (Sekretær).

Udsmykningen i Ungdomsbyens Kirke er udført af Edvard Jensen

Om kirkeprojektet

Statens pædagogiske Forsøgscenter/ Ungdomsbyen og Udvalget for Ungdomsbyens Kirke, blev i slutningen af 1988 bevilget ressourcer til et udviklingsarbejde med titlen »Samarbejde mellem skole og kirke i lokalsamfundet«.

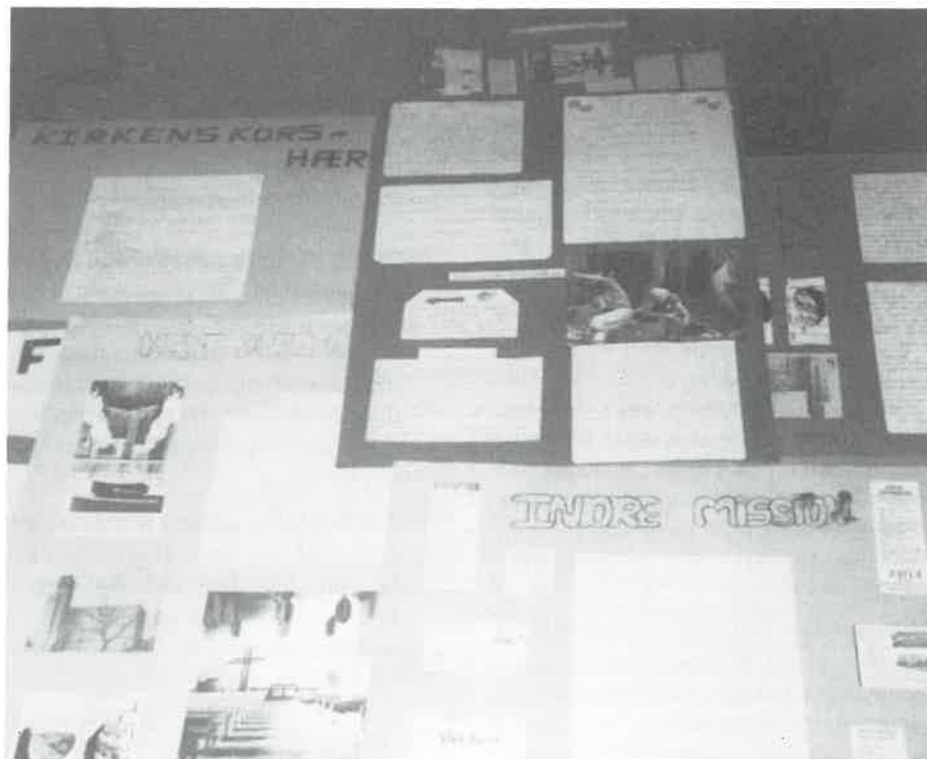
Projektets formål er:

- at inspirere til og støtte udviklingsarbejde med faget kristendomskundskab i samarbejde med andre emner og fagområder inden for 7.-10. klassesettrin.
- at styrke det lokale samarbejde i kommunerne mellem skole, kirke og bevægelser, som tager deres udgangspunkt i livsanskuelser og livstolkninger.
- at bidrage til debatten om udviklingen og indholdet af kristendomsundervisningen ved at afholde studiedage for lærere, præster og andre interesserede.

Projektet realiseres ved:

- udvikling af og afholdelse af kurser for lærere og præster, hvor der p.b.a. oplæg udarbejdes undervisningsforløb som afprøves i klasser. Kristendomskundskab indgår her i samarbejde med andre fag.
- afholdelse af studiedage for lærere og præster hvor spørgsmål af fælles interesse drøftes. Rapporter med indlæg og debat herfra udgives.

For både kurser og studiedage gælder at der fokuseres på mulige samtale- og samarbejdsområder mellem skole og kirke. Dette sker ud fra overvejelser over begge »institutioners« aktuelle situation og særkende, samt begges naturlige interesse for børn og unge.

Perspektiver/opsamling

Der er udarbejdet en første delrapport, der dokumenterer resultaterne fra de to kursusforløb således som det udtrykkes i afprøvede undervisningsforløb og besvarede evalueringsskemaer. Der er tale om en delrapport og der kan derfor ikke drages endelige konklusioner af kirkeprojektets pædagogiske udviklingsarbejde, al den stund, at det fortsætter 2 skoleår mere. Der vil derfor komme endnu to delrapporter. Disse delrapporter er i første omgang de deltagende lærere og præsters samt kirkeudvalgets værktøj. Ved projektets afslutning udarbejdes en endelig rapport som sigter på at udbrede projektets erfaringer til en bredere kreds.

Denne første delrapport har dog givet anledning til revision af dele af kursusforløbet.

Endvidere har rapporten sammen med erfaringer fra kirkeprojektets øvrige initiativer, givet anledning til forskellige overvejelser:

- hvori består fagets/fagområdets udviklingsmuligheder
- hvori består samtale-/samarbejds-

muligheden for lærere og præster?

- hvad er det der »udvikles« ved dette udviklingsarbejde?
- vi har i første omgang satset på at opbygge et lærer/præst samarbejde, men hvordan kan eleverne inddrages i planlægningen af også denne undervisning?

Disse overvejelser er naturligvis ikke afsluttende, men indgår i kirkeprojektets videre arbejde.

I skoleåret 89/90 vil et antal lærerkurser blive afholdt. Modellen for lærerkurserne, jvf. punkt B, vil blive revideret ganske let. De to arbejdsområder »Kristendommen/Kirken i lokalsamfundet« og »Ritualer« vil igen blive præsenteret, suppleret af et nyt: »Værdier/etik«.

For yderligere oplysninger og dokumentation om kirkeprojektet, henvises til rapporten: »Samarbejdet mellem skole og kirke i lokalsamfundet.« Et pædagogisk udviklingsarbejde. Delrapport nr. 1, 1989/90 af Peter Green Sørensen.

Udvalget for Ungdomsbyens Kirke Statens pædagogiske Forsøgscenter 1989.

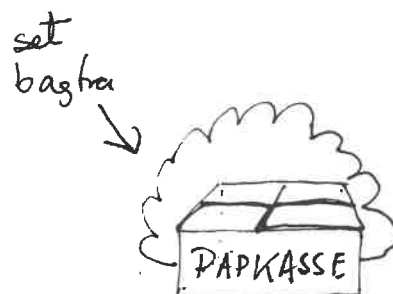

Rekvisitter:

Stjernen er hvid og gylden som dem man hænger i vinduet ved juletid. Den bæres på et kisteskaft af en person klædt i hvidt. Selvklæbende guldstjerner sættes på et blåt tæppe, som holdes oppe af to bærere ved hjælp af et par rundstokke.

Hyrderne har gule/orange/brune/sorte ensfarvede badehåndklæder over skuldrene fæstnet foran og lang hasselkæp i hånden. Hyrderne repræsenterer folket, så imellem dem gemmer Maria og Josef sig. Hun gemmer dukkebarnet under sin kappe, som kunne være rød.

Man kan lave nogle liggende får ved hjælp af karton og papkasser: Tegn et får på et stykke tykt karton eller pap og klæb det fast på kassens forside, så denne helt skjules.

Tegn et får på et stykke tykt karton eller pap og klister det fast på kassen

Et Hellig tre konger spil

En mosaik af bibeltekst (Mattæus-evangeliet kap. 2:1-11) og salme («Dejlig er den himmel blå» DDS 113)

Arrangeret af Birgitte Strand-Holm, Sædder

HELLIG TRE KONGER-spillet kan anvendes ved en børnegudstjeneste før jul, mellem jul og nytår eller efter nytår.

Spillet placeres i gudstjenesten på prædikenens plads.

En kort prædiken leder op til spillet, der indledes med bemærkninger om, hvordan man skal forholde sig. For eksempel sådan her: »Om lidt begynder organisten at spille. Mens hun spiller finder spillerne deres pladser. Når organisten er færdig med at spille,

er vi alle klar til at synge de første to vers af »Dejlig er den himmel blå«. I kan nøjes med at se og lytte og så synge med, når koret sætter i med at synge. Så nu spiller organisten«.

Alle spillere sidder på de forreste rækker i kirken. Under forspillet forlader de deres pladser og tager opstilling som vist på tegningen. Den, der bærer stjernen går i første omgang ud og gemmer sig i sakristiet. Oplæseren går op på prædikestolen. Imellem hyrderne gemmer Maria og Josef sig.

Herodes har et stort spraglet badehåndklæde på og fastelavnskrone på hovedet. Han har sin plads i prædestolen, hvis kirken har en sådan.

De skriftkloge bruger store salmebøger, når de skal foregive at læse op af Skriften. De har hjemmelavede sorte papbriller på, så de kan se forstandige/forlæste ud.

Vismændene skulle have haft turban på. Vi bruger skihuer. Ensfarvede eller stribede med påklistede stjerner. Vismændene medbringer kikkerter lavet af køkkenrullerør pakket ind i sort papir og med sølvpapir ved enderne og midt på. De kan også bære spraglede badehåndklæder. De har alle tre en stofbylt, hvori gemmer sig en brødkurv fyldt med glitrende papir, guld røgelse og myrra.

Præsten er oplæser. Hvis kirken ikke har noget kor, kan man spørge nogle konfirmandforældre, om de vil stå bag i kirken og lede sangen sammen med kirkesangeren.

Tekst

Synges:

Dejlig er den himmel blå
lyst det er at se derpå,
hvor de gyldne stjerner blinke
hvor de smile, hvor de vinke
os fra jorden op til sig
os fra jorden op til sig

Det var midt i julenat,
hver en stjerne glimted mat,
men med et der blev at skue
en så klar på himlens bue
som en lille stjernesol
som en lille stjernesol.

Læses:

Da nu Jesus var født i Bethlehem i Judæa, i kong Herodes' dage, se, da kom der nogle vismænd fra Østerland til Jerusalem og spurgte: Hvor er jødernes nyfødte konge? Thi vi har set hans stjerne i østen og er kommet for at tilbede ham.

Læses:

Men da kong Herodes hørte det, blev han forfærdet, og hele Jerusalem med ham; og han samlede alle folkets yppersteprester og skriftkloge og søgte hos dem at få at vide, hvor Kristus skulle fødes. Og de sagde til ham: i Bethlehem i Judæa; thi således er der skrevet ved profeterne:
og Du Bethlehem i Judas land, du er ingenlunde den mindste blandt herskere; thi af dig skal der udgå en hersker, som skal være hyrde for mit folk Israel.

Synges:

Når den stjerne lys og mild,
sig lod se ved midnats tid,
var det sagn fra gamle dage
at en konge uden mage
skulle fødes på vor jord
skulle fødes på vor jord.

Regibemærkninger

De vise mænd går frem og kikker i deres kikkerter op på det blå stjernetæppe.
De stopper et stykke fra korbuen.

Den store stjerne kommer ind fra venstre og stiller sig over døbefonten.
Vismændene drejer deres kikkerter hen på den.

Herodes rejser sig fra sin plads og går ind midt for, for at tage imod vismændene.

Har kirken en trappe op til koret, så står vismændene nedenfor den. De foregiver at de taler til Herodes og Herodes tager sig til sin krone, da han hører deres ærinde.

Vismændene stiller sig afventende på Herodes højre side med front ud mod menigheden. Herodes snurrer lidt rundt om sig selv og kalder så de skriftkloge frem, som stiller sig modsat vismændene på Herodes venstre side med front ud mod menigheden. De holder bogen frem og foregiver at læse op fra skriften.

De skriftkloge går hen bag Herodes stol.

Læses:

Derefter lod Herodes hemmeligt vismændene kalde og fik af dem nøje besked om tiden, da stjernen havde vist sig. Så sendte ham dem til Bethlehem med de ord:

Gå hen og forhør jer nøje om barnet; og når I har fundet det, så lad mig det vide, for at også jeg kan komme og tilbede det.

Læses:

Da de havde hørt kongens ord, gav de sig på vej; og se, stjernen, som de havde set i østen, gik foran dem, indtil den kom og stod over det sted, hvor barnet var. Og da de så stjernen, fyldtes de af en meget stor glæde.

Synges:

Vise mænd fra Østerland
drog i verden ud på stand
for den konge at oplede,
for den konge at tilbede,
som var født i samme stund.
Som var født i samme stund.

De ham fandt i Davids hjem
de ham fandt i Bethlehem,
uden spir og konge trone,
der kun sad en fattig kone,
vugged barnet i sit skød
vugged barnet i sit skød.

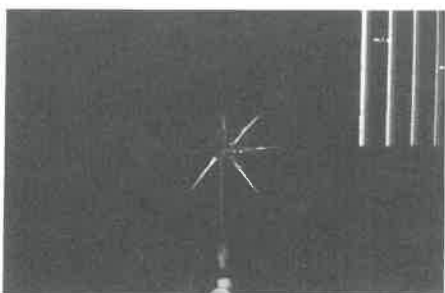
Læses:

Og de gik ind i huset og så barnet med dets mor Maria; da faldt de ned og tilbad det; og de lukked op for deres skatte og bragte det gaver: Guld, røgelse og myrra.

Synges:

Stjernen ledte vise mænd
til vor herre Kristus hen;
vi har og en ledestjerne
og når vi den følger gerne
kommer vi til Jesus Krist
kommer vi til Jesus Krist.

Denne stjerne lys og mild
som kan aldrig lede vild
er hans guddoms-ord det klare,
som han os lod åbenbare
– til at lyse for vor fod
til at lyse for vor fod.

Regibemærkninger

Herodes vinker vismændene hen til sig og tysser på dem med en pegefinger for munden. Herodes samler vismændene foran sig og de stikker hovederne sammen. Herodes peger til sidst i retning af alteret og sender dem afsted. Vismændene træder tre skridt tilbage og bukker. Herodes går hen og sætter sig på sin tronstol.

Vismændene samler deres sager. Henter fra en bæk gaverne som bæres skjult i et klæde. Den, der bærer stjernen, går med stjernen højt løftet foran sig ned og henter vismændene, som får øje på den, idet de peger op på den; og så følger de efter den op mod alteret, hvor den går ind midt i flokken af hyrder. Stjernen stiller sig med front mod menigheden lige foran det blå tæppe. Hyrderne løfter deres hyrdestave og danner espalier (tag) over Maria og Josef og barnet, som sætter sig på knæfaldet. Vismændene står foran det hele og dækker lidt for det.

Vismændene går helt hen og overrækker deres gaver. Stiller dem på gulvet foran Maria. Så går de tilbage og knæler ned ude på fløjene, så alle kan se det hele, mens de to sidste vers synges.

Alle spillere går tilbage til deres pladser, når sidste linie er sunget og orglet spiller af.

Liturgisk pantomime

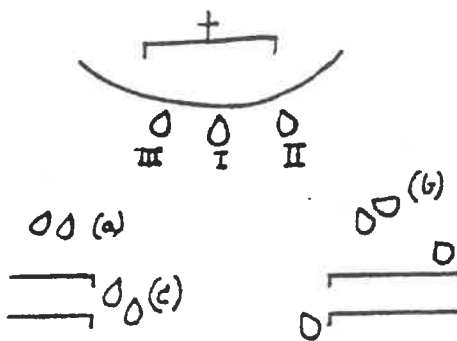
over Frans af Assisis bøn.

Antal deltagere: 12 + tekstlæser. Tekstlæseren står på prædikestolen eller i siden af koret.

Pantomimeskitsen forudsætter fremførelse i kirkerum. Skitsen må tilpasses rummets egenart. Også ikke-liturgiske rum kan benyttes, men da forudsættes visse liturgiske elementer, f.eks. bord med lys og bibel som kan fungere som alter, et kors eller andet Kristus-symbol.

Herre,
gør mig til
et redskab
for din fred.

Dette kan læses i et kor af tre, som knæler ved alterskranken (kan også læses af tekstlæseren)

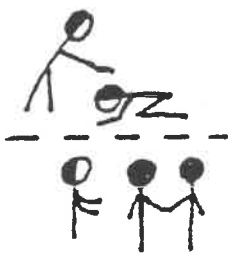
Lad mig bringe
kærlighed
hvor hadet råder.

To spillere mimer en »kamp« med strakt arm som sværd, løftet til hug mod den anden. Stillingen fastfryses. Fredsstifteren (1) går hen til dem og skaber de stive sværd om til hænder, som mødes, og arme, der lægges om den andens skulder, idet de to vender sig ind mod alteret.

Lad mig bringe
tilgivelse
hvor uret er
begået.

To spillere mimer henholdsvis »kuede« og »undertrykker«. Fredsstifteren (2) hjælper den kuede op, der først ikke vil se mod undertrykkeren. Men de bringes sammen og de vender sig ind mod alteret, gerne hånd i hånd.

Lad mig skabe
enighed
hvor uenighed råder.

To står vendt bort fra hinanden – i hovmod/afvisende holdning. Fredsskaber (3) kommer hen til dem, og får dem vendt mod alteret for at finde hinanden.

Lad mig bringe
tro
hvor tvivlen råder.

En (eller flere) står vendt demonstrativt bort fra alteret. Fredsstifteren (1) får rejst den anspændte holdning op. Vending ind mod alteret.

Lad mig bringe
lys
hvor mørket ruger

En (eller flere) dækker øjnene og vender sig bort fra alteret. Fredsstifteren (2) kommer og mimer, at han bringer lys fra alteret til spillerne, som tager hænderne væk fra øjnene og vender sig mod alteret.

Lad mig bringe
glæde
hvor sorg og
mismod råder

En (eller flere) er nedbøjede, udtrykker sorg, måske ensomhed. Fredsstifteren (3) vækker dem op af dvalen og vender dem ind mod alteret.

Mester,
lad mig søge
ikke så meget
at blive trøstet
som at trøste.

Fredsstifteren (1) går ud og søger blandt de andre, går forbi dem, som aktivt »hylder« ham og opsøger en, der mimisk viser, at han trænger til hjælp og trøst.

Ikke så meget
at blive forstået
som at
forstå.

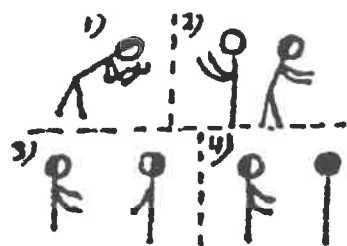
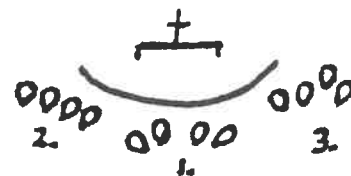
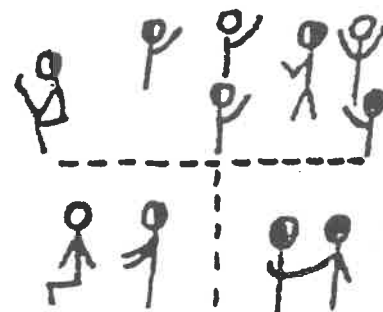
Næste fredsstifter (2) går ud og søger, går forbi dem, som aktivt »hylder« ham og finder en, der selv trænger til forståelse.

Ikke så meget
at blive elsket
som at elske

Fredsstifteren (3) går ud og søger, forbi dem som »hylder« ham og finder en, som er »udenfor« og som trænger til omsorg.

Fredsstifterne (1, 2, 3) er nu placeret sådan rundt om alteret, at hver af dem udgør en gruppe med ca. 1/3 af spillerne.

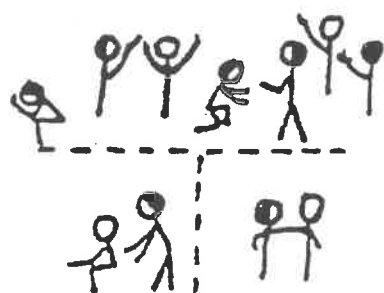
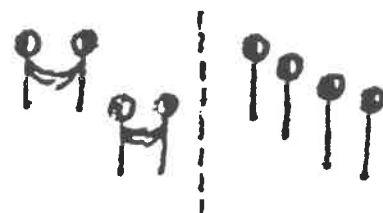
For det er
gennem at give
at man får.

Fredsstifteren (1) og hans gruppe mimer, at de »giver« til hinanden i en bevægelse, som går over i en vending mod alteret på ordene »at man får«.

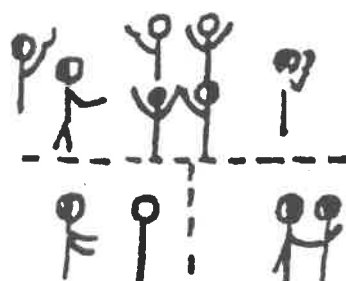
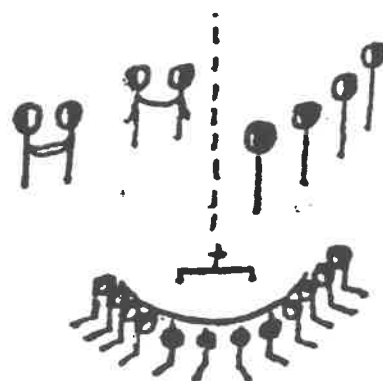
Det er ved at
glemme sig selv
at man finder
sig selv.

Fredsstifteren (2) og hans gruppe mimer noget, som viser, at også de »giver« noget til de andre, er mere optaget af hinanden end af sig selv. En bevægelse som går over i vending mod alteret.

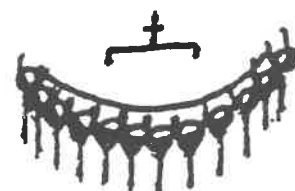
Det er ved at
tilgive andre
at man selv
får tilgivelse.

Fredsstifteren (3) og hans gruppe mimer noget, som viser, at de tilgiver hinanden, er optaget af hinanden, glade for hinanden. Bevægelsen går over i vending mod alteret. Alle spillerne knæler og bøjer sig mod alteret.

Det er ved
at dø
at man opstår
til evigt liv.

Alle rejser sig, strækker armene frem/op mod alteret (lovprisning)

NYE BØGER OG MATERIALER

I nr. 3/89 af Kirkens Undervisning indsneg der sig beklageligvis en fejl vedrørende FDF/FPF's forkyndelsesmateriale »Livstræet«, idet et internt følgebrev blev trykt i stedet for en anmeldelse.

Her bringes nu anmeldelsen:

LIVSTRÆET

Forkyndelse på sommerlejren

26 sider

FDF/FPF 1989

Kr. 60,- for hæftet

Kr. 15,- for plakaten

Hæftet »Livstræet« fremstår som et spændende og gedigent arbejdsmateriale, der er udarbejdet som oplæg til forkyndelsen på en sommerlejr, således er der forslag til 6 dages morgen-samlinger. Men der er ikke noget i vejen for, at materialet kan bruges på anden vis i børne- og familiearbejdet, f.eks. omkring påsketid.

Alle samlingerne i hæftet tager udgangspunkt i den i dette blad tidligere nævnte fastedug, malet af kunstneren Chéry fra Haiti (Se KU nr.2/89). Hver samling har en opbygning, hvor der gives plads til salmer, bøn, trosbeken-dele, bibelfortælling, eksempelfortæl-ling fra litteraturen.

Gennem samtaler med en dukke ved navn »Trisse Træsko« gives oplæg til holdsamtale og aktiviteter i grupper (En gruppe, der visualiserer livstræet og dets symboler, desuden: tegne-gruppen, musikgruppen, snakkegrup-pen, dramagruppen, bønnegruppen).

Hæftet rummer desuden en kort gen-nemgang af hvert motiv i det store bil-lede samt til hver samling nogle indle-dende bemærkninger til lederen om meningen med samlingen og dens tema.

Billedet er i sig selv en fængselnde tolkning af det centrale i kristendom-men ind i en nutid, hvor store dele af verdens befolkning er fattig og under-trykt, lever i usikkerhed eller på flugt. Hæftet tolker billedets anliggende og gør det tilgængeligt for børn i alle aldre. Det centrale er fastholdt, og det er lykkedes at formidle indholdet i en form, hvor bearbejdelsen foregår både på det verbale og kreative plan. Chéry's billede fås hos FDF/FPF som plakat, men findes også som stor og lille »dug« på kraftigt bomuldsstof.

Købes hos FDF/FPF-depot,
Hjalmar Brantings Plads 6
2100 København Ø

AMBN

Gunda Jørgensen:

Askelysningen

Bibelske prædikener og legender

126 s. kr. 98.

Materialecentralen 1989

Sognepræst Gunda Jørgensen har i denne bog samlet en række prædike-ner og fortællinger. Og det er først og fremmest Gammel Testamente, der bruges som baggrund for evangeliet. Gunda Jørgensen kan virkelig fortæl-le, så man drages med ind i det fortæl-te. Om Jakob får vi beretningen om hans drøm i Betel, og så slutter fortæl-lingen: »Døbefonten er af samme sten, som Jakob fandt hvile og drøm i. Døbefonten står i kirken som tegn og vejviser; den siger, at her er Guds hus og himlens port. Og den er det sted, hvor stigen fra himlen rører ved jor-den. Og til barnet siger Gud det sam-me, som han engang sagde til Jakob: »Jeg er Herren, din fars og din mors og din Gud, jeg vil være med dig og vogte dig, hvorhen du end går«. De ord taler Gud til barnet i dåben, og når de er sagt, så ved vi, at her er visse-lig Guds hus og himlens port«.

En række af de øvrige gammeltesta-mentlige fortællinger bliver forståel-seshorisonten for en evangelisk for-kyndelse. Og omvendt kan Gunda Jørgensen med udgangspunkt i fortæl-linger fra Ny Testamente reflektere tilbage til Gammel Testamente og dermed sætte evangeliet i relief. Gun-da Jørgensens bog er fortællende te-ologi udmøntet i praksis. Hun viser klart, at vi i prædikenen kan »nøjes« med den bibelske fortælling. Nutidig prædiken bliver mere og mere præget af det skønlitterære. Romanstumper – mere eller mindre løsrevet fra deres sammenhæng – bruges sammen med lyrik som tolkning af vores erfarings-verden og menneskelig grundvilkår. Gunda Jørgensen viser os med sin bog, at de bibelske fortællinger i sig selv indeholder identifikationsmulig-heder og genspejlinger af vore vilkår, og det med en sådan sproglig enkel-hed og styrke, at man ikke undgår at blive involveret.

Gunda Jørgensens bog er vel først og fremmest tænkt som en prædikesam-ling og dermed som inspiration til for-kynderen. Men også i undervisningen kan den i høj grad anvendes – enten til direkte oplæsning eller – og bedre – til inspiration for fortællingen.

Henning Nørhøj

E. Thestrup Pedersen

NATTERGALEN FRA WITTENBERG

om Luthers salmedigtning.

8

E. Thestrup Pedersen
Nattergalen fra Wittenberg
Om Luthers salmedigtning
104 s. kr. 98.
Materialecentralen 1989

Denne bog er den 3. udgivelse i rækken af udgivelser om salmedigtere (*Bristefyldt af sang. Om nye salmedigtere* af Lisbeth Smedgaard Andersen. *Salmedigteren B. S. Ingemann* af Peter Balslev-Clausen.)

Titlen til sin bog har Thestrup Pedersen hentet fra mestersangeren i Nürnberg, Hans Sachs, der kaldte Luther for »nattergalen i Wittenberg«. I den første del af bogen giver Thestrup Pedersen en gennemgang af Luthers salmedigtning. Herunder får vi også en definition på, hvad en salme egentlig er ifølge Luther: »Thi Gud har gjort

vort hjerte glad ved sin kære søn, som han har hengivet for os til forløsning fra synder og tale derom med glæde og lyst.«

Dernæst følger så korte fortolkninger af et udvalg af Luthers salmer opdelt efter typer: Luthers frie salmer, bearbejdelser af bibelske tekster, bearbejdelser af tyske middelaldersalmer, samt oversættelse af latinske sange. Det bliver så til en gennemgang af de kendte salmer fra vores salmebog, såsom »Nu fryde sig hver kristen mand«, »Behold os Herre ved dit ord«, »Vor Gud han er så fast en borg«, »Nu bede vi den Helligånd«.

Stærkest står i vores bevidsthed »Vor Gud han er så fast en borg« som »protestantismens sejrshymne«. En gammel overlevering beretter da også, at den er blevet digtet i 1521, da Luther er på vej til rigsdagen i Worms. Men Thestrup Pedersen peger på 1527 som salmens tilblivelsesår, hvor der er pest i Wittenberg og Luther selv plaget af sygdom og åndelige anfægtelser. Dernæst fører Thestrup Pedersen os ind i selve salmen. Vi får grundig besked. Letforståeligt og overskueligt får læseren både en baggrundsviden og en tolkning af salmerne. De gamle tekster bliver levende og nærværende. Det stærke og enkle evangeliske budskab hos Luther bliver i Thestrup Pedersens bog igen udfordrende og befriende forkyndelse. Brug bogen til selvstudium og/eller i studiekredsen.

Henning Nørhøj

Leif Hjernøe

Du kender mig jo!

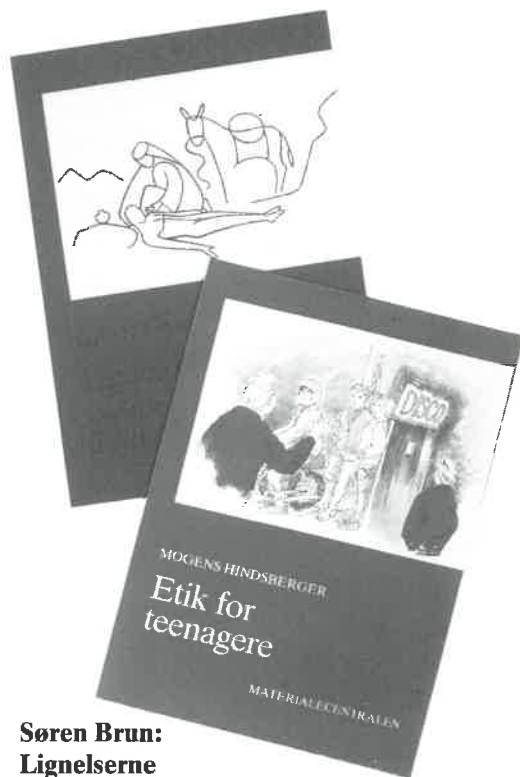
— Undervejs i livet fra barn til voksen

Leif Hjernøe: Du kender mig jo!
— undervejs i livet fra barn til voksen
126 sider, kr. 188.
Materialecentralen

Egentlig er det en roman for især de 13-16 årige – og deres forældre. Det er en samling oplevelser, hverdagsoplevelser, familieoplevelser, dramatiske oplevelser, der giver baggrund for eftertanke og ny erkendelse.

Leif Hjernøe har begået en fin bog.

HN

Søren Brun:
Lignelserne
— en nøgle til Jesu forkyndelse
32 s. kr. 45.
Materialecentralen 1989

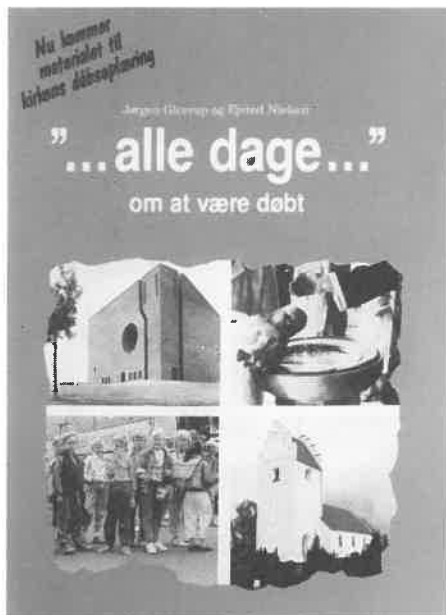
Mogens Hindsberger:
Etik for teenagere
32 s. kr. 45.
Materialecentralen 1989

Med disse to hæfter vil Materialecentralen for alvor gå med i udgivelser til skolens undervisning, der samtidig også kan anvendes i den kirkelige undervisning.

Hæftet om lignelser henvender sig især til skolens mellemtrin. Lignelserne gøres levende og lettilgængelige med tegneserier og frie fortællinger om lignelsernes baggrund. Hæftet rummer endelig en lærervejledning.

Etik for teenagere henvender sig til ældste trin. Også med dette hæfte er det lykkedes at give en nærværende indføring i centrale emner fra den kristne tradition. Her drejer det sig om det etiske. »Moralens årti« kalder man 1980-erne. Og sandt er det, at interessen for etiske problemstillinger er stigende – ikke mindst blandt unge. Forholdet til det andet køn, til hjemmet, arbejdet, fritiden og de globale problemer gennemarbejdes ofte med udgangspunkt i episoder og fortællinger, hvori de unge kan genkende sig selv. Og så er det endelig vigtigt, at forfatteren helt undgår den hævdede pegefinger. Her er plads til den unges tvivl og spørgsmål. Det er godt materiale! Præsterne kan roligt bruge det til konfirmanderne.

HN

Jørgen Gleerup og Ejvind Nielsen:
»...alle dage...« Om at være døbt
Barnets Bog, kr. 96,-
Hjemmets Bog, kr. 96,-
Underviserens Bog, kr. 128,-
Provinsforlaget 1989

I 1987 blev det ved kgl. anordning gjort muligt at etablere forsøg med en frivillig indledende konfirmationsforberedelse for børn i alderen 6-12 år. Formålet med den indledende undervisning er at gøre børnene fortrolige med den kristne børnelærdom og folkekirkens gudstjeneste.

Ved Ravnsbjergkirken i Århus har forfatterne været med i forsøget fra begyndelsen, og det er så erfaringerne fra dette undervisningsarbejde – især på 3. klassetrin – der ligger bag udgivelsen af nærværende materiale.

Barnets Bog består af samtalebilleder plus salmer og sange til de enkelte led i gudstjenesten. En fri side giver så mulighed for notater, tegninger eller anden form for billedmateriale, der kan opklæbes.

Hjemmets Bog indeholder de samme sider som *Barnets Bog*, samt forslag til oplæsning eller genfortælling. Endelig findes en forklaring til de enkelte gudstjenesteled.

Underviserens Bog indeholder oversigt over stoffet til de enkelte emner, samt fortællinger/tekster til inspiration i forbindelse med de enkelte emner. Til sidst kommer 5 forslag til børne/familiegudstjenester.

Alt i alt er der tale om genbrug og stort ressourceforbrug til en undervisning, der ellers skulle hvile på direkte oplevelse af fortælling, salmesang og gudstjeneste. Skulle børnene ikke selv lære at bruge salmebogen og lytte til de nytestamentlige tekster? Materialet er ellers klart og overskueligt i sin udformning, men lidt kedeligt i sit sort/hvide illustrationsmateriale (Doré og Skovgaard).

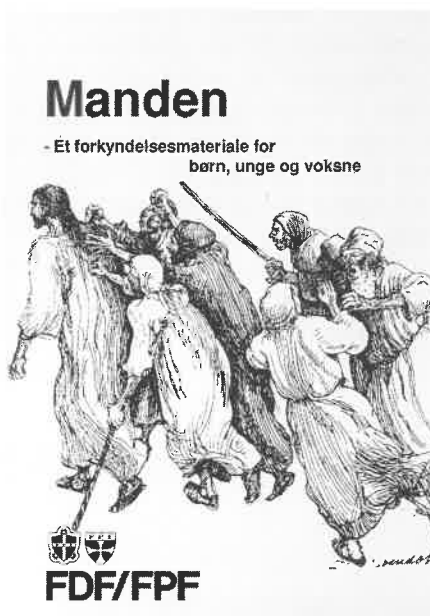
HN

4 nyheder fra FDF/FPF

Manden, kr. 25,-

– Et forkyndelsesmateriale for børn, unge og voksne.

En brugsanvisning til den leder, der ønsker at gøre brug af Cecil Bødgers bog "Manden" i børne- eller ungdomsarbejdet.

Hvem er dog han? kr. 65,-

Af Kaj Kjeldsen

Et hæfte med nogle små fortællinger

GUIDEN

Et konfirmationsmateriale af
Orla Villekjær
Lohses Forlag 1989

Med GUIDEN har vi fået et *anderledes* materiale til arbejdet i konfirmandstuerne. Det drejer sig en et ringbind med »rejseprogrammer« for »konfirmationsrejsen« og en lærervejledning til selve guiden (præsten). Det hele er smart og lækkert tilrettelagt – ligesom hos rejsebureauerne. Den teologiske holdning er konservativ og moraliserende.

HN

om Jeu liv og en fabuleringen over det indtryk, han må have gjort på de mennesker, han mødte.

Noget om . . . , kr. 65,-

En samling af billeder, tekster og bønner til brug for andagter/bibeltimer for større børn og unge.

Hæftet vil f.eks. være yderst velegnet til ungdomsskoler, større spejdere og andre steder, hvor unge samles.

Manden og konen, der bad **Gud til middag, kr. 65,-**

Er en samling eksempelfortællinger, hvis pointe eller tema belyser centrale emner fra forkyndelsen. Det er velegnet i utallige sammenhænge og for alle aldre i oplæsning, undervisning og forkyndelse. Visse af fortællingerne er "engangere", kendt fra andre antologier, men der er enkelte fortællinger, der er nye og originale i hæftet.

NB: De fire nyheder købes alle på FDF/FPF-depot.

Se adressen side 20.

Guiden

Lohses Forlag
Korskærvej 25, 7000 Fredericia, 75 93 44 55

Guiden er beregnet for de mange præster, som mener, at konfirmanderne skal lære noget i forberedelsestiden.

Alle katekismens led er med. Grundstammen i materialet er et pædagogisk gennemarbejdet skelet, som støtter sig til enkle symboler (logoer).

Der er lagt vægt på afveksling i metode og materiale gennem hele undervisningsforløbet.

Stil

Sprog og illustrationer er lagt på et populært plan. Tegningerne appellerer til aldersgruppen.

Udformning

Guiden består af mange forskellige dele. Der er næsten 100 arbejdsider i A4-format, som samles i et flot ringbind. Der er en avis på 8 sider i BT-format og der er fire hæfter i B5-format på 32-40 sider.

Et avisprojekt kan købes separat for en engangsudgift på 150 kr.

Guide til Guiden

Underviseren kan hente mange værdifulde tips i lærervejledningen. Der er OH-originaler til kopiering. Der er tips om passende film osv.

Priser

Guiden: 170,- kr

incl. ringbind, arbejdsark, avis og fire hæfter - altså alt hvad konfirmanden har brug for.

Guide til Guiden: 90,-

Hæfterne: 25,- (pr. stk.)

De fire hæfter, som indgår i Guiden, kan købes separat. Det er:

Sagen Jesus (om påskens begivenheder)

Jeg har en plan (om det kristne liv)

Den røde tråd (om frelsesplanen)

Rejsen (om Ap.G. med særlig vægt på dåb, nadver og bøn).

Mere end du aner

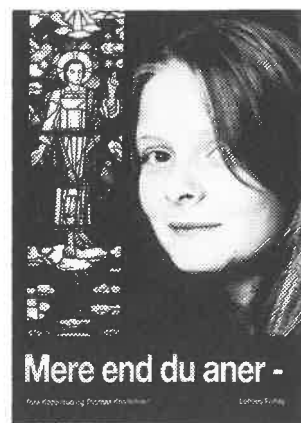
Norges absolut mest solgte konfirmandmateriale blev for få år siden revideret med assistance af den danske præst Thomas Kristensen. Samtidig blev det lavet i en dansk udgave. Bogen rummer 24 lektioner, som hver består af fire sider. Efter lektionerne er der en samling katekismustekster og 42 sange. Bogen er på 128 sider, 17 x 24 cm og trykt i tre farver.

Lærerens bog er udarbejdet specielt for danske forhold med et væld af tips om litteratur, film, kunst osv. Der er pædagogiske overvejelser, konfirmandliste, metodeoversigt mm.

Priser

Konfirmandens bog (2. oplag): 128 kr.

Lærerens bog: 50 kr

Udgives af EPS,

Evangelisk Pædagogisk Samvirke, som er en sammenslutning af en række folkekirkelige organisationer, der er involveret i kirkens forkyndelse og undervisning.

Medlemmer af EPS:

Dansk Bibelskole. Dansk Missionsråd. De Samvirkende Menighedsplejer. Det danske Bibelselskab. Diakonhøjskolen. Diakonissehuset Sankt Lukas Stiftelsen. Diakonissestiftelsen. FDF/FPF. KFUM-spejderne i Danmark. KFUM/KFUK i Danmark. KFUMs Idrætsforbund i Danmark. KFUM-spejderne i Danmark. Kirketjenesten i Danmark. Kirkefondet. Kirketjenesten i Danmark. Kristelig forældre- og lærerforening. Menighedernes Daginstitutioner. Sammenslutningen af Indre Missions skoler. Unge Hjem Bevægelsen i Danmark.

Redaktion

Henning Nørhøj (ansvh.), Lis Bisgaard, A. M. Boile Nielsen, Eberhard Harbsmeier, Finn Dyrhagen og Per Melhof

Abonnement

Årsabonnement (4 numre) kr. 100,-
Løssalg kr. 30,-
Giro 8 05 53 51

Adresseændringer

bedes meddelt Avispostkontoret.

Husk ved alle henvendelser at opgive abonnementsnummeret, som står opført sammen med adressen på bladets bagside.

**Materialecentralen/
Religionspædagogisk
Center**

Materialecentralen er en selvejende institution, der arbejder med støtte fra Evangelisk Pædagogisk Samvirke, Religionslærerforeningen og Dansk Bibelskole.

Materialecentralens formål er at være til rådighed for såvel hjem, kirke og skole, hvad angår dåbsoplæring og kristendomsundervisning.

- Udstillinger, kataloger og pædagogisk vejledning.
- Udlejning af film, dias og bogkufferter.
- Salg af bøger og AV-materialer.

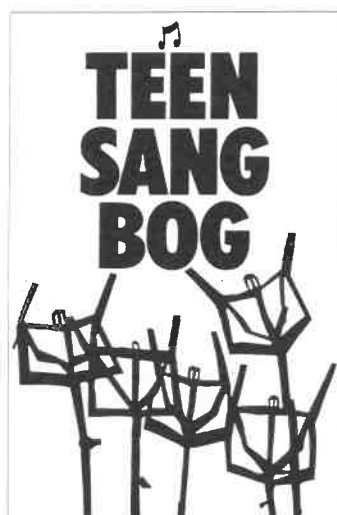
Materialecentralen,
Religionspædagogisk Center
Frederiksberg Allé 10 A
1820 Frederiksberg C
Telefon 31 24 92 50 (kl. 10-16)

Tryk:

S. M. Olsens Bogtrykkeri, Holbæk.

ISSN 0900-1433

Reserveret til postvæsenet

Ny udgave af KFUM og KFUKs Teensangbog (2. udg.)

Pris kr. 98,-

Noder og becifringer til hver eneste sang. Emneopstillede og alfabetiske registre. Forfatter- og komponist-registre.

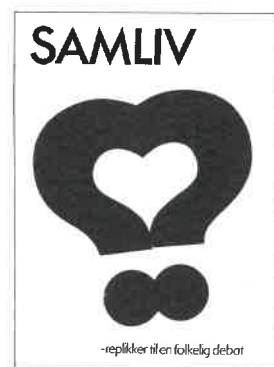
Det er tunge opgaver, KFUM og KFUK har løftet i 1989 med udgivelsen af både en børnesangbog og en ny, gennemrevideret udgave af Teensangbogen. For det første skal det nævnes, at Teensangbogen fremtræder utroligt smukt i såvel tekstsats som nodesætning. Det fremgår af kolofon og forord, at Unitas Forlag har benyttet sig af Editon Egtved for at opnå dette smukke resultat. Det har helt sikkert været et godt kompagniskab.

Dernæst skal det siges, at de 200 sange og salmer fremtræder spændende og vedkommende for en ung brugergruppe. Teensangbogen vil næppe kunne anvendes i egentlig gudstjenestesammenhæng, da der kun er medtaget 20-25 salmer fra salmebogen, men til brug ved samvær på lejre, ved møder og andagter er den yderst velegnet i ungdomssammenhænge også uden for KFUM og KFUK.

105 af numrene er fra 1. udgave af Teensangbogen, mens resten er nyt stof. For en dels vedkommende udgives det for første gang. Det tjener forlaget

til ros, og det giver en fornøden friskhed over Teensangbogen, at man således bringer det gamle og helt nye side om side.

AMBN.

Den nyeste bog i Unitas Forlags replik-serie hedder:

SAMLIV - Replikker til en folkelig debat

**Red. af Niels Grymer
Unitas Forlag 1989**

**Bogen er udgivet i samarbejde med
Unge Hjem**

**Omslag af Henning Aardestrup
Pris kr. 68,-**

Med bidrag af Preben Kok, Henrik Sommer, Rita Nielsen, Hans Martensen, Ivan Larsen, Ove Carlsen, Britta Lissner, Carsten Overgaard Nielsen og Ida Kongsbak.

På Lohses Forlag er udkommet en ny bog til forældre:

Alf B. Svensson:

BØRN I FAMILIEN

Lohse 1989, 104 sider, kr. 78,-

Bogen er skrevet af en svensk skolepsykolog og familierådgiver, der på den overordentlig optimistiske måde indgiver forældre tro på, at selv i en tid, hvor mange negative kræfter kan afspore vore børn, er det muligt at opbygge et sundt familieliv. Men det kræver målbevidst indsats.

Lohses Forlag har set rigtigt ved at oversætte denne bog til glæde for danske læsere.